

Силабус курсу

ЕТНОПОЛІТИКА ТА ЕТНОКУЛЬТУРА УКРАЇНИ

Ступінь вищої освіти – **перший (бакалаврський)**

Освітньо-професійна програма: «**Менеджмент соціокультурної діяльності**»

Кількість кредитів: **5**

мова викладання: **українська**

КЕРІВНИК КУРСУ

ПП: д. політ. н., проф. **Лазарович Микола Васильович**

Контактна інформація: m.lazarovych@wunu.edu.ua, (0352) 47-50-50#19-222

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Актуальність вивчення дисципліни «Етнополітика та етнокультура України» зумовлена зростанням ролі етнічного чинника в сучасних політичних процесах та спробами зовнішніх сил використати його в розпалюванні етнополітичних та етнокультурних конфліктів. Навчальний курс покликаний як сформувати в студентів систему знань про тенденції етнонаціональної політики України та етнополітичного і етнокультурного розвитку українського суспільства в історичній ретроспективі, забезпечення прав етнічних меншин, толерантність в етнонаціональній сфері тощо, так і виробити та розвинути в них навички самостійного аналізу етнополітичних та етнокультурних процесів, уміння передбачати перспективи їхнього розвитку.

СТРУКТУРА КУРСУ

Години (лек. / сем.)	Тема	Результати навчання	Завдання
2 / 2	1. Етнополітика та етнокультура України як навчальна дисципліна	Знати сутність, завдання й особливості навчальної дисципліни, її категоріальний апарат, історіографічні етапи дослідження. Характеризувати основні функції, завдання, структуру і методи етнополітичної науки	Питання
2 / 2	2. Зародження та розвиток етнополітичної думки: західна і вітчизняна традиції	Аналізувати спільні й відмінні риси генези зарубіжної і вітчизняної етнополітичної думки. Знати основні ідеї етнополітичної програми Української революції 1917–1921 рр. та актуальні історіософські, етно-	Тести, питання

		політологічні та етнокультурні проблеми розвитку українського суспільства 1920-х років – початку XXI ст.	
2 / 2	3. Суб'єкти та об'єкти етнополітичних та етнокультурних процесів	Розрізняти суб'єктів та об'єкти етнополітичних та етнокультурних процесів. Розуміти сутність етнополітичної суб'єктності націй, національних (етнічних) меншин і корінних народів. Аналізувати економічні й соціокультурні фактори як важливу передумову етнополітичної суб'єктності	Проблемні завдання
2 / 2	4. Міжнародний досвід захисту прав національних меншин та втілення його в українському законодавстві. Державна політика щодо репатріантів	Знати основні засади міжнародних стандартів захисту прав національних меншин та особливості їхнього застосування в національному законодавстві й практиці. Аналізувати політику «мультикультуралізму», розрізняти її позитивні й негативні аспекти	Питання, тести
2 / 2	5. Етнополітичні та етнокультурні конфлікти	Розуміти співвідношення між політичними, міжетнічними етнополітичними та етнокультурними конфліктами. Аналізувати найпоширеніші причини етнополітичних та етнокультурних конфліктів та способи їхнього врегулювання	Проблемні завдання, питання
2 / 2	6. Етногенез та етнічна історія українців	Знати основні теорії походження українців та етнODEMOГРАФІЧНІ наслідки перебування українських земель у складі іноземних держав. Уміти періодизувати етногенез та етнічну історію українців. Розуміти основну ідею праці М. Грушевського «Звичайна схема «руської» історії й справи раціонального укладу історії східного слов'янства».	Питання, тести
2 / 2	7. Етнополітична та етнокультурна трансформація на українських землях періоду княжої держави	Уміти прослідкувати формування українського етносу в княжий період та порівняти спільні й відмінні риси етнополітичних та етнокультурних процесів у Київській Русі та Галицько-Волинській державі. Аналізувати ступінь західноєвропейського культурного впливу на населення українських земель окресленого періоду	Проблемні завдання, питання
2 / 2	8. Етнополітичне та етнокультурне становище України в умовах іноземної колонізації (середина XIV – перша половина XVII ст.)	Порівнювати етнополітичні та етнокультурні процеси на українських землях під час їхнього перебування в складі Великого князівства Литовського та Речі Посполитої. Визначати сутність політики Московської держави, Кримського ханства, Мол-	Питання, тести

		дави та Угорщини щодо України	
2 / 2	9. Міжетнічні взаємини в Українській державі середини XVII – XVIII ст.	Аналізувати етнополітичні та етнокультурні аспекти формування українського козацтва. Порівнювати основні засади етнополітики гетьманів України. Визначати причини й сутність національно-колоніальної політики Московії та Польщі на Лівобережжі й Правобережжі України	Проблемні завдання, питання
2 / 2	10. Українські землі під владою Російської та Австро-Угорської імперій: етнополітичний та етнокультурний аспекти	Порівнювати особливості етнополітичних та етнокультурних процесів на українських землях під час їхнього перебування в складі Російської та Австро-Угорської імперій. Визначати сутність українсько-польсько-російсько-єврейських протиріч на Правобережній Україні. Розуміти трагічність становища української розшматованої нації під час Першої світової війни	Питання, тести
2 / 2	11. Національне питання в період Української революції 1917–1921 рр.	Зіставляти етнополітичні та етнокультурні процеси в період Української Центральної Ради, Гетьманату П. Скоропадського, Директорії та ЗУНР. Визначати сутність Закону УНР про національно-персональну автономію. Аналізувати причини й наслідки єврейських погромів в Україні та участь національних меншин у представницьких і виконавчих структурах української влади	Проблемні завдання, питання
2 / 2	12. Українці в складі СРСР та інших східноєвропейських держав (1920-ті – середина 1950-х років): правосуб'єктний статус та етнополітичне й етнокультурне становище	Порівнювати етнонаціональну політику СРСР періоду «коренізації» та остаточного оформлення радянської командно-адміністративної системи. Визначати основні риси етнополітики східноєвропейських держав між світовими війнами. Аналізувати етнополітичні та етнокультурні процеси періоду Другої світової війни та післявоєнної відбудови	Питання, тести
2 / 2	13. Проблеми національного розвитку в СРСР другої половини 1950-х – 1991 р.	Розуміти причини включення Кримської області до складу України та відновлення елементів українізації під час хрущовської «відлиги». Аналізувати політику правлячого режиму щодо прикриття потреб національного розвитку гаслами «пролетарського інтернаціоналізму» в другій пол. 1960-х – сер. 1980-х рр. Виявляти особливості спротиву етнонаціональних спільнот насильницькій асиміляції та русифікації в	Проблемні завдання, питання

		період горбачовської «перебудови»	
1 / 1	14. Етнополітика незалежної України на сучасному етапі.	Визначати політико-правові засади етнополітичних та етнокультурних процесів в Українській державі	Проблемні завдання, питання
1 / 1	15. Зовнішньополітичний напрям етнополітики України	Аналізувати співпрацю України з іноземними країнами та міжнародними організаціями щодо захисту іноетнічного населення. Розуміти роль української діаспори у сфері зовнішньої політики України	Проблемні завдання, питання

ЛІТЕРАТУРНІ ДЖЕРЕЛА

1. Антонюк О. В. Основи етнополітики : навч. посіб. К. : МАУП, 2005. 432 с.
2. Грушевський М. С. Хто такі українці і чого вони хочуть? К. : Знання України, 1991. 240 с.
3. Енциклопедія історії України: Україна – Українці: Кн. 1 / редкол.: В. А. Смолій (голова редкол.) та ін. ; НАН України. Інститут історії України. К. : «Наукова думка», 2018. 608 с.
4. Енциклопедія історії України: Україна – Українці: Кн. 2 / відп. ред. В. Смолій. К. : «Наукова думка», 2019. 1112 с.
5. Казьмирчук М. Г. Етнополітика : підручн. К. : КП УкрСіч, 2013. 360 с.
6. Мала енциклопедія етнології та етнодержавознавства. К. : Довіра, 1996. 942 с.
7. Лазарович М. В. Державна етнополітика між асиміляторомством та мультикультуралізмом. *Вісник Львівського університету*. Серія : Філософсько-політологічні студії. 2015. № 6. С. 222–229. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/8224>.
8. Лазарович М. В. До питання про методологію наукового аналізу державної етнополітики. *Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє* : щорічник. 2014. Вип. 19 : у 2 ч. Ч. 1. С. 280–302. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/5571>.
9. Лазарович М. В. До питання про предметне поле етнополітики як наукової дисципліни. *Україна–Європа–Світ : міжнародний збірник наукових праць*. Серія : Історія, міжнародні відносини. 2014. Вип. 14. С. 339–343. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/8257>.
10. Лазарович М. В. Етнополітика України : навч.-метод. посіб. 3-тє вид., випр. і доп. Тернопіль : ТНЕУ, 2019. 32 с. URL: <https://moodle.tneu.edu.ua/mod/resource/view.php?id=66893&redirect=1>.
11. Лазарович М. В. Етнополітика української влади доби національно-визвольних змагань 1917–1921 років: компаративний аналіз : моногр. Тернопіль : ТНЕУ, 2013. 760 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Lazarovych_Mykola/Etnopolityka_ukrainskoi_vlady_doby_natsionalno-vyzvolnykh_zmahan_19171921_rokiv_komparatyvnyi_analiz/.
12. Лазарович М. В. Етнополітичні процеси в Україні : навч.-метод. посіб. Тернопіль : ТНЕУ, 2019. 31 с. URL: <https://moodle.tneu.edu.ua/mod/resource/view.php?id=66891&redirect=1>.
13. Національні меншини України у ХХ ст.: політико-правовий аспект / М. Панчук та ін. К., 2000. 357 с.
14. Обушний М. Етнос і нація: проблеми ідентичності. К. : Центр духовн. культури, 1998. 204 с.
15. Плохій С. Походження слов'янських націй. Домодерні ідентичності в Україні, Росії та Білорусі. К. : Критика, 2015. 430 с.
16. Сміт Е. Д. Національна ідентичність. К. : Основи, 1994. 224 с.
17. Шпорлюк Р. Формування модерних націй: Україна – Росія – Польща. К. : Дух і Літера, 2013. 552 с.
18. Abramson H. A Prayer for the Government. Ukrainians and Jews in Revolutionary Times, 1917–1920.

19. Cambridge : Harvard University Press, 1999. 258 p.
20. *Goldelman S. I.* Jewish national autonomy in Ukraine. 1917–1920. Chicago, 1968. 130 p.
21. *Lazarovych M.* «We will give our souls and bodies for our freedom»: Ukraine in the struggle against the armed aggression of the Russian Federation (2014–2020) : monogr. Kyiv : PE AVIAZ, 2020. 452 p.: ill.
22. *Hunczak T.* Symon Petliura and the Jews: A Reappraisal. Lviv ; New York ; Toronto : Ukrainian Historical Association, 2008. 128 p.
23. *Klimecki M.* Polsko-ukrainska wojna o Lwow i Galicje Wschodnia 1918–1919. Warszawa : Oficyna Wydawnicza Volumen, 2000. 292 s.
24. *Lipset S.* American Exceptionalism: A Double-Edger Sword. New York : W. W. Norton & Company, 1996. 352 p.
25. *Lukomski G., Partacz Cz., Polak B.* Wojna Polsko-ukrainska 1918–1919. Koszalin–Warszawa : Wydawnictwo Uczelniane Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Koszalinie, 2004. 296 s.
26. *Pircher E.* Der vertragliche Schutz ethnischer, sprachlicher und religiöser Minderheiten im Volkerrecht. Bern, 1979. 25 s.
27. *Rothschild J.* Ethnopolitics: A Conceptual Framework. New York : Columbia University Press, 1981. 290 p.
28. *Thornberry P.* International Law and the Rights of Minorities. Oxford : Clarendon Press, 1994. 137 p.

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Роботи, які здають із порушенням термінів без поважних причин, оцінюють на нижчу оцінку (-20 балів). Перескладають модулі з дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Письмові роботи перевіряють на наявність плагіату і допускають до захисту з коректними текстовими запозиченнями – не більше 20%. Списувати під час контрольних робіт та екзаменів заборонено (в т. ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої можна використовувати лише під час он-лайн тестування (наприклад, програма Kahoot).
- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять – обов’язковий компонент оцінювання, за яке нараховують бали. За об’єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбутись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

ОЦІНЮВАННЯ

Остаточну оцінку за курс розраховують таким чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Заліковий модуль 1 (теми 1–7) – індивідуальна письмова робота	20
Заліковий модуль 2 (теми 8–15) – ректорська контрольна робота	20
Заліковий модуль 3 – підсумкова оцінка за КПІЗ та поточне опитування	20
Заліковий модуль 4 – екзамен	40

Шкала оцінювання студентів:

ECTS	Бали	Зміст
А	90–100	відмінно
В	85–89	дуже добре

C	75–84	добре
D	65–74	задовільно
E	60–64	достатньо
FX	35–59	незадовільно з можливістю повторного складання
F	1–34	незадовільно з обов'язковим повторним курсом